

Stichting Urgenda Onderwijs i.o. Jacqueline van Ewijk en Peter Hartkamp

Respons in internetconsultatie op het voorstel tot de Wet tot verlenging van de Kwalificatieplicht.

De stichting heeft tot doel de leerplicht te vervangen door Leerrecht. Als stichting vinden wij het leerrecht zoals voortkomt uit de internationale mensenrechten verdragen van cruciaal belang. Zo zeer zelfs, dat dit recht volgens ons in artikel 23 van de Grondwet zou moeten worden opgenomen.

Wij zijn er dan ook sterk voorstander van om het leerrecht om welke reden dan ook voor niet-schoolgaande jonge mensen uitdrukkelijk te regelen.

Dit voorstel beoogt dat zoveel mogelijk jonge mensen tot 21 jaar alsnog een startkwalificatie behalen als zij daar nog niet over beschikken en ook geen andere zinvolle bezigheden hebben.

Wij steunen de intentie van dit conceptwetsvoorstel dat het leerecht van jonge mensen beter geregeld moet worden. Echter de gekozen richting van meer dwang is in strijd met de mensenrechten verdragen zoals het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind, het Europese Mensen Rechten Verdrag en het statuut van fundamentele vrijheden van de Europese Unie. Zoals de vrijheid zonder dwang te leven, recht van verenigen en vergaderen, privacy, etc.

Hiernaast hebben wij een aantal concrete opmerkingen.

Het wetsvoorstel gaat voorbij aan de oorzaak van het probleem

Nergens in het wetsvoorstel, de memorie van toelichting of het Integraal Afwegings Kader, wordt de oorzaak van het probleem onderzocht of zelfs maar benoemd. In onze ervaring wordt veel schooluitval veroorzaakt doordat het aanbod van de school niet aansluit bij de behoeftes van individuele jongen mensen. Het verbaast ons dat hier niets over is terug te vinden. De Tweede Kamer heeft dit onderschreven door aanneming van motie van Meenen (2015).

Wij zien ook dat leer of kwalificatieplicht of dwang in welke vorm dan ook per definitie inbreuk maakt op het leerrecht van individuele jonge mensen. Dit volgt de lijn van de Nationale Kinderombudsman en de Tweede Kamer.

De Nationale Ombudsman stelt in zijn rapport 'Van Leerplicht naar Leerrecht' dat de problemen in het onderwijs alleen opgelost kunnen worden door een omslag van 'Leerplicht' naar 'Leerrecht'. Hij concludeert dat alleen aan de rechten van het Verdrag van de Rechten van het Kind (VRK) artikel 28 en 29 voldaan kan worden door te handelen vanuit het perspectief van leerrecht. De Tweede Kamer heeft in 2015 met de motie van Meenen deze conclusie van de Kinderombudsman onderschreven. Zij constateerde 'dat vanwege de bekostiging van onderwijsinstellingen de sturing in beleid en wetgeving niet is gericht op de onderwijs vragers, maar overwegend uitgaat naar aanbieders' en overweegt 'dat daardoor een toenemende spanning optreedt met ambities in het onderwijsbeleid om tegemoet te komen aan het leerrecht van leerlingen'.

In het IAK ontbreekt de afweging t.o.v. de mensenrechten

Dit kader lijkt ons incompleet omdat er geen categorie is waar het wetsvoorstel wordt afgewogen tegen de internationale mensenrechten verdragen. De Nederlandse overheid heeft zichzelf verplicht om de mensenrechten in wetgeving en praktijk te realiseren. Op veel andere gebieden worden deze afwegingen wel gemaakt. Zo kent sinds 2011 de OESO een richtlijn waar het handelen van overheden en bedrijven getoetst moeten worden aan de mensenrechten.

Ons voorstel is om aan het IAK een gedegen toetsing van het wetsvoorstel aan de mensenrechten verdragen toe te voegen.

Dwang is het probleem niet de oplossing

De bijna 20 jaar ervaring met democratische scholen hebben ons geleerd dat veel jonge mensen uit het reguliere onderwijs uitvallen vanwege de dwang die op hen wordt uitgeoefend en hun perceptie dat hen op school onrecht wordt aangedaan. Dwang om zaken te moeten leren die niet overeenkomen met hun eigen doelen, of geen bijdrage leveren aan hun voorbereiding op hun leven na school. Onrecht vanwege systematisch gepest worden, en onrecht omdat ze zich moeten conformeren aan de autoriteit van de docent/school, en zelf geen of zeer weinig inspraak hebben in wat ze leren of op de organisatie van de school en de schoolregels.

Het wetvoorstel beoogt de periode van dwang met 3 jaar te verlengen. De jonge mensen die zich wel willen kwalificeren hebben geen extra dwang nodig, want die zijn al gemotiveerd. Onze ervaring met jonge mensen laat zien dat dwang een ondermijnend effect heeft op hun motivatie. Dit wordt onderbouwd door de 'Self Determination Theory van Deci and Ryan, die laat zien dat autonomie een voorwaarde is voor motivatie.

Geen uitzondering voor jonge mensen die andere regelmatige en duurzame ontplooiingsactiviteiten verrichten

Artikel 4j, onder 4 geeft een aantal uitzonderingen voor jonge mensen die regelmatige en duurzame ontplooiingsactiviteiten verrichten. Deze opsomming van mantelzorg, arbeid, ondernemerschap of andere activiteiten bij AMVB te bepalen kent een aantal nadelen;

De opsomming is beperkt en sluit jonge mensen die met andere voor hen betekenisvolle activiteiten bezig zijn uit. Zo worden jonge mensen uitgesloten die gekozen hebben voor de volgende activiteiten:

1. Voorbereiden op staatsexamens
2. Voorbereiden op een colloquium doctum
3. Het maken van een portfolio om naar een kunstacademie te gaan
4. Een periode van bezinning, door bijvoorbeeld een tijd in een klooster te wonen, een verre reis maken of naar Santiago de Compostella te lopen

Aan de andere kant worden jonge mensen die een arbeidsrelatie hebben of als ondernemer werken, in zaken die misschien minder gewenst zijn gevrijwaard van de kwalificatieplicht, zoals een ondernemer die een bordeel heeft opgezet of een coffeeshop, er werkt, of in het criminele circuit onderneemt, een arbeidsrelatie heeft of een tijdelijk contract.

Bereiken van de groep van jonge mensen voor wie het voorstel bedoeld is

Het wetsvoorstel zal lokaal gaan werken. Bij uitschrijving van de gemeente vervalt de voorgestelde kwalificatieplicht. In onze ervaring komt het regelmatig voor dat families of zelfs individuele jonge mensen van onder de achttien jaar, verhuizen om onze scholen te kunnen bezoeken. Dit wetsvoorstel geeft de jonge mensen, die dit voorstel beoogd te bereiken, de mogelijkheid ook gaan verhuizen om onder de plicht of eventuele boetes te ontkomen.